

VÁRKONYI PÉTER

1931. április 3. Budapest – 2008. október 15. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Vigovszki Ferenc

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MSZMP KB Külügyi Osztálya helyettes vezetője	1968. június–1969. május
A Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala vezetője	1969. június 1.–1980. május 12.
Az MSZMP KB tagja	1975. március 22.–1989. október 7.
A Népszabadság főszerkesztője	1980. május–1982. június
Az MSZMP KB titkára	1982. június 23.–1983. július 6.
Külügyminiszter	1983. július 8.–1989. május 10.
Washingtoni nagykövet	1989. augusztus 17.–1990. június 13.

PÁLYÁJA

Apja, Várkonyi Péter nyomdaipari segédmunkás, később Sztálinvárosban gondnok, majd az Irodaszerellátó Vállalatnál előadó, anyja, Badál Julianna varrónő, 1945 után háztartásbeli volt.

1948. márciusban, középiskolás korában belépett a Magyar Kommunista Pártba, 1948. szeptembertől 1949. márciusig a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége Budapest III. kerületi függetlenített titkáráként tevékenykedett. 1949. júniusban magánúton érettségizett az óbudai Árpád Gimnáziumban, júliustól a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Tanügyi Akadémiáján kapott állást mint ideológiai szemináriumvezető. 1950. januárban megkezdte tanulmányait a Külügyi Akadémián, rögtön annak második évfolyamán. Az akadémia elvégzése után, 1951. februárban előadóként a Külügyminisztérium állományába került. 1951. májusban Washingtonba helyezték követségi attasénak, de már júliusban kiutasították az Egyesült Államokból. 1951. augusztustól Londonban teljesített szolgálatot szintén követségi attaséként, 1953. decembertől II. osztályú követségi titkárként. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött iratok tanúsága szerint ez csupán fedőállása volt, ténylegesen az Államvédelmi Hatóság, illetve 1953-tól az egységes Belügyminisztérium hírszerző (fő)osztálya washingtoni, majd londoni rezidentúrájának biztonsági (követségi elhárító), illetve hírszerző tisztjeként működött, „Szendrői” fedőnéven jelentett.

1955. májusban visszarendelték Budapestre, s az államvédelemtől is leszerelt, utolsó rendfokozata államvédelmi főhadnagy volt. Előbb a Külügyminisztérium Tájékoztatási Főosztálya Sajtó- és Dokumentációs Osztályán dolgozott főelőadóként, majd 1956

elejétől az akkor felállított önálló Sajtóosztályt vezette. Az 1956-os forradalom idején végig a minisztérium épületében tartózkodott, s részt vett a semlegességi nyilatkozat egyik változatának megszövegezésében. 1956 végétől a Sajtóosztály belföldi csoportjának vezetője volt. 1957. májusban a kairói magyar nagykövetségre helyezték ki I. osztályú követségi titkári rangban első beosztottnak, amely a szuezi válság után fél évvel jelentős diplomáciai posztnak számított. Megérkezését követően – valószínűleg '56-os cselekedeteit jóváteendő – maga kereste a kapcsolatot a hírszerzéssel. Úgynevezett titkos munkatársként, illetve rezidensként tartották számon, jelentéseit továbbra is „Szendrői” néven írta alá. 1958. májusban tért haza Egyiptomból, és ismét megbízták a Külügyminisztérium Sajtóosztályának vezetésével. Ettől kezdve a kémelhárítás részére végzett feladatokat, a hírszerzésnél nyitott dossziéját 1961. júliusban lezárták.

1961. szeptembertől Kádár János titkárságát vezette, először a miniszterelnökségen, majd 1965. júliustól osztályvezető-helyettesi rangban a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának apparátusában. 1968. június és 1969. május között az MSZMP KB Külügyi Osztályának helyettes vezetőjeként dolgozott. Időközben elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem szakát, 1969-ben a történelemtudományok kandidátusa fokozatot is megszerezte (kandidátusi értekezésének témája az 1945–1948 közötti magyar–amerikai kapcsolatok voltak).

1969. júniustól miniszterhelyettesi, 1971. májustól államtitkári rangban a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalát vezette. 1975. márciusban bekerült az MSZMP Központi Bizottságába, tagságát a testületben a pártállam megszűnéséig megőrizte. 1980. májusban az MSZMP országos napilapja, a *Népszabadság* főszerkesztőjévé nevezték ki. 1982. júniusban a Központi Ellenőrző Bizottság élére került Gyenes Andrástól átvette a külügyi KB-titkári posztot, 1983. júliusban pedig Puja Frigyestől a külügyi tárca irányítását. Németh Miklós miniszterelnök kezdeményezésére 1989. májusban az Országgyűlés felmentette beosztásából (helyét Horn Gyula foglalta el), s augusztusban washingtoni nagykövetté nevezték ki, emiatt lemondott az 1985. júniusban megszerzett parlamenti mandátumáról. 1990. júniusban – az első szabad országgyűlési választások után megalakult Antall-kormány hivatalba lépését követően – az elsők között hívták vissza állomáshelyéről, és nyugdíjazták.

FŐ MŰVE

Magyar–amerikai kapcsolatok, 1945–1948. Kossuth Kiadó, Budapest, 1971.

FORRÁSOK

A washingtoni és a londoni rezidentúra szervezési dossziéi. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 3.2.6. OL-011/1. és OL-8-003/1–2.

„Szendrői” kutató dossziéja. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 3.2.4. K-409.

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 318.

Bönlöny József-Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 470.